

The article analyzes the influence of the systematical self-knowledge activity on the formation of professional and personal qualities of a modern reasonable thinking pedagogue, presents a description of the basic components of the communicative culture of the subjects of educational cooperation, in particular culture desires, emotions, feelings, thoughts, which constitute the moral basis of interpersonal interactions. There are outlined generic-individual approaches in formation of the internal culture of a teacher, aspiring to self-knowledge and professional and personal self-improvement. The attention is focused on the mental disability in achieving professional goals and the high level of the communicative culture.

Key words: *communicative culture; culture of desires, emotions, feelings, thoughts; a reasonable thinking subject of the pedagogical activity.*

Черкашина Тетяна Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників (м. Черкаси, Україна) E-mail: tcherkashina@ukr.net ;

Cherkashina Tat'jana Viktorovna – Candidate of Pedagogic Sciences, assistant professor of pedagogy in Cherkasy Regional Institute of Postgraduate Education of teachers, Ukraine E-mail: tcherkashina@ukr.net

Рецензент – доктор педагогических наук, профессор, действительный член (академик), академик-секретарь отделения высшего образования НАПН Украины Н. Б. Евтух

Reviewer – EVTUKH Nikolay Borisovich, doktor of Pedagogical Sciences, Professor full member (academician), academic-sekretary of branch of Higher Education of National Academy of Pedagogical Sciences, Ukraine.

УДК 371. 134: 7.01

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ ТА МЕДІА-ОСВІТНІ ЕЛЕМЕНТИ В ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ТВОРЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УНІВЕРСИТЕТІ

К. М. Шелупахіна, Т. В. Шелупахіна

У статті проаналізовані питання розробки інтерактивних методик та впровадження медіа-освітніх елементів у процеси художньо-естетичної підготовки студентів творчих спеціальностей в університеті. Опрацьована

естетична програма авангардного мистецтва, яка наголосила на необхідності розробки та впровадження в життя масових інтерактивних мистецьких технологій із застосуванням можливостей мас-медіа, що посилюють вплив мистецтва на людину. Доведено, що сучасна філософія освіти як частки образу життя потребує формування спеціальних моделей інтерактивної художньої освіти із упровадженням медіа-освітніх елементів у процеси художньо-естетичної підготовки фахівців.

Ключові слова: *художня освіта, інноваційна методика, мас-медіа, мистецтво авангарду, інтерактивність.*

На етапі інтеграції української освіти в європейський та світовий освітній простір питання пошуку інноваційних методик та запровадження медіа-освітніх елементів у навчання стають важливими завданнями, на чому наголошується в нормативних документах – у Державній національній програмі “Освіта” (“Україна ХХІ століття”), у Законі “Про освіту”, “Про вищу освіту”.

Значною мірою актуальність даної проблематики обумовлена також стрімким розвитком у сучасному світі інформаційно-комунікативних технологій та системи мас-медіа. У “Концепції впровадження медіа-освіти в Україні” підкреслюється, що “на взаємодію з різноманітними медіа (преса, радіо, кіно, телебачення) припадає вагома частка вільного часу громадян України, чим зумовлюється їх значний вплив на всі верстви населення, передусім дітей і молодь” [1]. У змісті зазначеного документу відмічається, що медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюються не тільки на провідний чинник соціалізації, але й на потужний чинник “стихійного соціального навчання” [1]. Відтак робиться висновок щодо існування нагальної проблеми розвитку медіа-освіти, одне з головних завдань якої полягає в “запобіганні вразливості людини до медіа-насилства і медіа-маніпуляцій, втечі від реальності в лабіринти віртуального світу, поширенню медіа-залежностей” [1].

У контексті сучасних досліджень питання впровадження інтерактивних методик та медіа-освітніх елементів посідають значне місце, оскільки торкаються проблем сприйняття та оцінки сучасної медіа-продукції, питань технізації та інформатизації художньої

культури, виховного впливу сучасних медіа на молодь, а відтак прямо стосуються змісту, структури, професійних завдань та особистісно-розвиваючого потенціалу художньо-естетичної підготовки студентів творчих спеціальностей в університеті.

Теоретико-методологічну основу сучасних досліджень в галузі інтерактивних методик та медіа-освіти складають праці з філософії, соціології, теорії культури та естетики Т. Адорно, В. Беньяміна, Ж. Бодрійара, Ю. Габермаса, Ж. Делеза, Ю. Лотмана, В. Савчука, М. Хоркхаймера; дослідження з питань медіа-культури та медіа-мистецтва Б. Гройса, О. Грау, М. Лумана, М. Маклюена. Вагомим теоретичним доробком в галузі педагогіки є праці російських дослідників Є. Кузнєцової, К. Разлогова, Н. Рижих, А. Федорова, присвячені аналізу сучасної медіа-культури та визначенню місця медіа-освіти в контексті розвитку світових освітніх тенденцій. В Україні питання медіа-культури, медіа-мистецтва та перспектив розвитку медіа-освіти вивчають О. Балашова, Є. Куценко, Г. Меднікова, Г. Почепцов, Я. Пруденко; медіа-тексти як творчі форми в музичній освіті пропонує Г. Тараєва; актуальні проблеми медіа-освіти в системі післядипломного навчання в Україні є предметом наукових досліджень В. Пашкова та С. Іванова.

Аналіз наукових джерел переконливо доводить, що технології медіа-освіти враховують досвід художньо-естетичної освіти та виховання молоді. Утім дані соціологічних досліджень свідчать, що студенти університетів, у тому числі й ті, що навчаються на творчих спеціальностях, часто обмежують власні художньо-естетичні інтереси творами масової культури, не здатні, як правило, дати аргументовану естетичну оцінку екранній продукції, не готові до використання творів медіа-мистецтва, зокрема, екранних творів, у майбутній професійній, виховній або культурно-просвітницькій роботі [2, с. 129]. Відтак ми констатуємо наявність стійких суперечностей на теоретико-методологічному та практично-методичному рівнях, а саме:

- між високим рівнем теоретико-методологічного знання недостатньою розробкою інтерактивних методик та технологій впровадження медіа-освітніх елементів у зміст і структуру художньо-естетичної підготовки студентів творчих спеціальностей в університеті;

- міжнагальною потребою формування медіа-культури студентів творчих спеціальностей засобами художньо-естетичної підготовки і недостатнім її розвитком у випускників вищих навчальних закладів мистецтва.

Мета статті полягає в аналізі та узагальненні питань упровадження інтерактивних методик та медіа-освітніх елементів у процес художньо-естетичної підготовки студентів творчих спеціальностей університету.

Аналіз існуючих визначень доводить, що науковий зміст поняття “інтерактивний” можна розкрити за допомогою поняття “взаємний”, тобто такий, що “здійснює взаємодію в режимі діалогу, комунікації, обміну інформацією” [3].

У художній творчості інтерактивні види діяльності почали використовуватися на межі XIX – XX століть. Перші експерименти в галузі застосування інтерактивних технологій пов'язані з реформою театру. Численні експериментальні театри початку XX століття, театри-студії активно працювали в напрямку зняття театральної умовності, намагались максимально зблизити театральне мистецтво з життям. З цією метою режисери використовували невеликі приміщення, позбавлені традиційного розподілу на сцену та зал. Режисура та акторська гра передбачали залучення глядачів до театральної дії.

У подальшому інтерактивні методики стали активно використовуватись у мистецтві авангарду (1900 – 1930 роки). Авангард був першою мистецькою течією XX століття, котра в своїх естетичних настановах рішуче відмовилась від принципів класичного мистецтва й наголосила на необхідності творення принципово нового мистецтва. Попри певний епатаж та незрозумілість художньої мови творів, митці авангарду зробили наголос на важливому суспільному завданні: зробити мистецтво масовим, зробити його доступним для кожної людини [4, с. 501].

Для реалізації цього суспільного завдання митці-авангардисти напрацювали низку заходів, у складі яких висувались як суто політичні вимоги, так і використовувались технології інтерактивної діяльності. Зокрема, як політична висувалась вимога щодо усунення будь-яких економічних, соціальних та освітніх кордонів, що перешкоджають взаємодії між людиною та мистецтвом; як демократичну й одночасно як творчу, інноваційно-інтерактивну ми

оцінюємо вимогу щодо створення, використання та пропаганди таких мистецьких технологій, спеціальних знань, які є доступними багатьом людям і не потребують тривалої мистецької підготовки. Процес творчості, на думку теоретиків авангардного мистецтва, має бути доступним будь-кому, і в своїй кінцевій меті сприяти реалізації природних творчих нахилів особистості.

На межі 20-30-х років минулого століття для донесення творчих ідей до мас митці почали активно використовувати засоби медіа (радіо, кіно), активно впроваджувати мистецтво у побут. Для впровадження мистецтва в побут активно використовувались побутові речі, що слугували конструктивними елементами під час створення мистецьких композицій.

У наш час доречно звернути увагу на сучасні мистецькі технології, що наслідують естетичні настанови мистецтва авангарду, для чого використовують інтерактивні методики та залучають засоби медіа до художньої творчості. Йдеться насамперед про мистецтво перформансу або хеппенінгу, які передбачають організацію театралізованих дій або акцій (інколи несподіваних) із залученням широкого кола глядачів. Такі дії відбуваються як у приміщенні, так і на відкритому просторі вулиці або площі. Така технологія є, по-перше, синтетичною, оскільки об'єднує театр, музику та пластичні рухи. Така технологія, по-друге, є спрямованою на комунікацію через залучення значної кількості глядачів до колективного творення певного мистецького об'єкту, в даному випадку – театралізованої вистави. Таким чином, реалізується творча інтерактивна стратегія, запроваджена свого часу митцями авангарду: “Мистецтво – це життя, а життя – це мистецтво”.

Технології “реді-мейдс”, до складу яких входять мистецтво поп-арту, фотореалізму, відеозапису передбачає вільне вилучення будь-якої повсякденної речі з контексту традиційного використання та залучення в цілісному вигляді до простору, що традиційно вважається мистецьким (музей, художня галерея тощо). Технології “ленд-арту” переслідують мету створення та пропаганди природніх форм організації середовища, що оточує людину. Такі природні форми розцінюються як такі, що більш позитивно впливають на людське життя. Суміжним з технологіями “реді-мейдсу” та “ленд-арту” є мистецтво “боді-арту”, яке засноване на перетворенні людського тіла в мистецький об'єкт.

Під час розгляду актуальних питань художньо-естетичної підготовки студентів творчих спеціальностей в університеті ми виходили з того, що сучасна художня освіта має сприяти реалізації духовно-естетичних, культурно-мистецьких потреб особистості, впливати на формування простору професійно-творчого життя, сприяти культивуванню успішних форм комунікації. Художня освіта має „відкривати” особистості світ творчості, формувати ключові професійні компетентності, забезпечувати людині можливість творчого розвитку впродовж життя. Окреслені нами питання є перспективним напрямком подальших філософських, філософсько-естетичних та філософсько-педагогічних досліджень з огляду на те, що сучасна філософія освіти як частки образу життя людини потребує формування моделей інтерактивної художньої освіти із упровадженням медіа-освітніх елементів у процеси художньо-естетичної підготовки фахівців. У цьому нами вбачається сприяння реалізації фундаментальних прав людини на професійну та особистісну самореалізацію, на встановлення відкритих комунікативних стосунків з іншими. Виходячи з цього ми обстоюємо думку, згідно з якою актуальні питання розробки інтерактивних методик та впровадження медіа-освітніх елементів у процеси художньо-естетичної підготовки студентів творчих спеціальностей в університеті мають бути важливою складовою стратегічних напрямків розвитку художньої освіти молоді в Україні XXI століття.

Література

1. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://www.ispp.org.ua/news_44.htm .
2. Дряпіка В. І. Теорія і практика формування ціннісних орієнтацій педагога-музиканта : Навчальний посібник / В. І. Дряпіка. – К. – Кіровоград, Ужгород “Ліра”, 2000. – 228 с.
3. Словарь терминов и аббревиатур. - [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.future.museum.ru/part06/0605.htm> .
4. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К. : «АртЕк», 1999. – 728 с. : іл.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДИКИ И МЕДИА-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ В ХУДОЖЕСТВЕННО-ЕСТЕТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ СТУДЕНТОВ ТВОРЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ В УНИВЕРСИТЕТЕ

Е. Н. Шелупахина, Т. В. Шелупахина

В статье проанализированы вопросы разработки интерактивных методик и внедрения медиа-образовательных элементов в процессы

художественно-эстетической подготовки студентов творческих специальностей университетов. Изучена эстетическая программа авангардного искусства, указавшая на необходимость разработки и внедрения в жизнь массовых интерактивных художественных технологий с использованием технических возможностей масс-медиа. Показано, что современная философия образования как части образа жизни требует формирования специальных моделей интерактивного художественного образования с внедрением медиа-образовательных элементов в процессы художественно-эстетической подготовки специалистов.

Ключевые слова: художественное образование, инновационная методика, масс-медиа, искусство авангарда, интерактивность.

INTERACTIVE METHODOLOGIES AND MEDIAEDUCATIONAL ELEMENTS IN ARTISTICALLY-AESTHETIC PREPARATION OF STUDENTS OF CREATIVE SPECIALITIES IN UNIVERSITY

K. M. Shelupakhina, T. V. Shelupakhina

In the article the questions of development of interactive methodologies and introduction of mediaeducational elements are analyzed in the processes of artistically-aesthetic preparation of students of creative specialties of universities. The aesthetic program of advance-guard art, specifying on the necessity of development and introduction for life of mass interactive artistic technologies with the use of economic feasibilities of mass-media, is studied.

It is shown that modern philosophy of education as requires part of way of life forming of the special models of interactive artistic education with introduction of mediaeducational elements in the processes of artistically-aesthetic preparation of specialists.

Keywords: artistic education, innovative methodology, mass-media, art of advance-guard, instructiveness.

Шелупахіна Катерина Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології та кіно-, телемистецтва Інституту культури і мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ). E-mail: rain_bow@i.ua

Шелупахіна Тетяна Володимирівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри співів і диригування Інституту культури і мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ) E-mail: rain_bow@i.ua

Shelupakhina Kateryna Mykola – Doctor of Philosophy in philosophy, associate professor of department of culture, tele and cinematic art of Institute of culture and arts of Luhansk Taras Shevchenko national university (Luhansk). E - mail: rain_bow@i.ua

Shelupakhina Tetyana Volodymyr – Doctor of Philosophy in philosophy, associate professor of department of singing and conducting of Institute of culture

and arts of Luhansk Taras Shevchenko national university (Luhansk). E - mail: rain_bow@i.ua

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувача кафедри співів і диригування Інституту культури і мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка Л. М. Сбітнева.

Reviewer – Doctor of Philosophy in pedagogics, associate professor, head of department of singing and conducting of Institute of culture and arts of Luhansk Taras Shevchenko national university L. M. Sbitneva.

УДК 378.147.016:811.161.1: 004

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Ю. М. Шенетко

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, обумовлена потребами у використанні інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі, зокрема електронного підручника, який покликаний полегшити сприйняття інформації, урізноманітнити форми роботи під час навчання російської мови іноземних студентів.

Ключові слова: комп'ютерні технології, електронний підручник, інтерактивний метод.

Іноземні студенти, навчаючись в російськомовному середовищі, відчувають проблеми насамперед мовного характеру. Сьогодні навчання іноземних студентів має обов'язково пов'язуватися з електронною інформаційною системою, використання якої значно впливає на розвиток освіти. Важливим чинником розвитку інформатизації країни є забезпечення іноземних студентів новітньою інформацією, набуття ними необхідних умінь і навичок мовленнєвої компетенції. Сучасна освіта потребує нових підходів до запровадження